

ZPRÁVA O STAVEBNÍ KULTUŘE V NĚMECKU

Od prosince 2010 vycházejí v Bulletinu ČKA zkrácené verze politik architektury jednotlivých členských států Evropské unie. Po dokumentech ACE a Vládním programu politiky architektury Finska, Holandska, Irska, Norska a Švédska přinášíme německou politiku architektury.

Spolkové Ministerstvo dopravy, výstavby a bydlení ve spolupráci s profesními organizacemi a asociacemi architektů a inženýrů a Spolkovým komisařem pro kulturní a mediální záležitosti zahájili program Iniciativy pro architekturu a stavební kulturu, který se zaměřuje na veřejnou diskusi o kvalitě plánování a stavebnictví v Německu a na roli, kterou hrají služby architektů, urbanistů a stavebních inženýrů. Tímto způsobem spolková vláda akceptuje návrhy odborníků a koordinuje je s odpovídajícími návrhy německého parlamentu.

INICIATIVA PRO ARCHITEKTURU A STAVEBNÍ KULTURU

Ministerstvo dopravy, výstavby a bydlení zahájilo tuto iniciativu v říjnu 2000. Jejím cílem bylo zlepšit veřejnou diskusi o stavební kultuře. Více než dva tucty organizací, které vnímají otázku stavební kultury velmi vážně, se k iniciativě připojily jako partneři. Komory architektů a stavebních inženýrů nevyhnutelně přebírají vedoucí roli, neboť pro ně – jako pro statutární orgány – je podpora stavební kultury jejich zákonnou povinností stejně jako zastupování určité profese. Iniciativa si klade za cíl provést inventuru stavební kultury v Německu. Cílem je ilustrovat výchozí situaci, významné vývojové trendy a rovněž budoucí požadavky za účelem definování nutných akcí na straně spolkové vlády a dalších protagonistů.

STAVEBNÍ KULTURA

Stavební kultura není pouze záležitostí architektů, stavebních inženýrů a urbanistů. Týká se rovněž klientů a obyvatelů měst. Její kvalita je výsledkem kombinace použitelnosti, komerční efektivity a designu, ekologické, sociální a ekonomické udržitelnosti a rovněž ekvity procesů, které ji vytvářejí.

1. Co je stavební kultura?

Pojem „stavební kultura“ popisuje proces vývoje zastavěného prostředí a náš přístup k němu. Zahrnuje plánování, výstavbu, rekonstrukci a údržbu. Stavební kultura je nedělitelná. Neomezuje se pouze na architekturu. Zahrnuje též stavební inženýrství, územní a regionální plánování, krajinnou architekturu a rovněž veřejné umění. Kvalita stavební kultury je přímo úměrná odpovědnosti, kterou pociťuje celá společnost za zastavěné prostředí a za jeho údržbu.

2. Jak lze měřit stavební kulturu?

Stavební kultura je definována prostřednictvím kvalit, které se promítají:

- l v návrhu budov a zastavěného prostředí a v integraci budov do veřejných prostor;
- l v jejich užívání;
- l v ekologické, sociální a ekonomické udržitelnosti; a
- l v procedurách a nařízeních zahrnujících veřejné zakázky a výrobu.

Most Schwedter Steg, Berlín / Axel Oestreich, 1999, foto wikipedia.org.

Stavební kultura lze dosáhnout integrací těchto kvalit a dosažením rovnováhy mezi těmito různými kvalitami, nikoli pouze optimalizací jedné z nich.

3. Proč je stavební kultura důležitá?

Stavební kultura se týká každého, kdo dobrovolně nebo nedobrovolně přijde do kontaktu se zastavěným prostředím. V hustě osídlené krajině, jako je Německo, má zastavěné prostředí nevyhnutelný vliv na všechny lidi, v pozitivním nebo negativním smyslu. To je důvod, proč kvalita zastavěného prostředí – od individuálních bytových jednotek až po veřejné prostory – přispívá k fyzickému a psychickému zdraví celé populace. Pokud akceptujeme skutečnost, že kultura je nepominutelnou součástí společnosti, která vyžaduje adekvátní finanční podporu, pak je na stavební kulturu – s jejím přímým vlivem na každého jednotlivce – nutno nahlížet jako na stejně důležitou a významnou. Je to tak proto, že na rozdíl od špatného filmu, který můžeme vypnout, nemůžeme ze zastavěného prostředí jen tak jednoduše uniknout. Proto je řádná údržba zastavěného prostředí nesmírně důležitá. O vytvoření dobře zastavěného prostředí musí usilovat jak veřejný, tak soukromý sektor.

4. Kdy je dosaženo stavební kultury?

Stavební kultura nepopisuje cíl, kterého by bylo možné dosáhnout mávnutím ruky. Je to trvalý proces asimilace se zastavěným prostředím. Zahrnuje jak nejužasnější počiny architektury a stavebního inženýrství nebo úspěchy v oblasti urbanistiky a plánování otevřeného prostranství, tak i prozaičtější požadavky každodenního života a přístup k našemu národnímu dědictví.

5. Jaká estetika je spojena se stavební kulturou?

Je známkou demokratické, pluralitní společnosti, že přijímá různé estetické hodnoty. Tím není řečeno, že by měly být nahodilé. Je potřeba vytvořit postup, na němž budou založena rozhodnutí týkající se estetiky. Cílem není jeden nový styl nebo obnova starých konvencí. Je jím spíše vytvoření nové diverzity. Standardní stavební kultura využívá výhod mezinárodního dialogu v rámci Evropské unie i za jejími hranicemi a tento dialog nevede (jak by se mohli někteří obávat) k uniformní estetice. Spíše pomáhá dodat informace pro proces rozhodování na regionální úrovni.

6. Jaký dopad má stavební kultura?

Profese v oblasti stavebnictví a plánování, které sdílejí profesní odpovědnost za zastavěné prostředí, tvoří důležitý segment hospodářství:

- l Velká část fixních kapitálových investic národní ekonomiky jde do staveb všech typů – od systémů dopravních sítí až po jednotlivé rodinné domy, od městských parků až po budovu radnice. Jejich údržba spadá do odpovědnosti národního hospodářství.

Historické centrum města Görlitz považují Němci za příklad města s vysokou architektonickou hodnotou.

- I Kvalita stavební kultury konec konců generuje poptávku po dobře plánovaných a dobře vystavených městech, náměstích, mostech a budovách. Má vliv na počet pracovních pozic v tomto sektoru. Kvalita je rovněž rozhodujícím faktorem, pokud jde o šance na vývoz plánovacích služeb i souvisejícího zboží a služeb v oblasti výstavby.
- I Práce se stavebním fondem zahrnuje velký počet dodavatelů a subdodavatelů a zajistí pracovní pozice a rovněž přežití středně velkých tuzemských firem.
- I Kvalita stavební kultury ve městech a na vesnicích má dopad na blaho společnosti, na připravenost investovat a rovněž na zájem návštěvníků (turistika).

7. Kolik stojí stavební kultura?

V systému vytváření našeho zastavěného prostředí není stavební kultura faktorem, který lze měřit prostřednictvím nákladů, jež na ni byly vynaloženy. To, že utratíme více peněz na určité stavební opatření, nemusí nutně zaručit dosažení lepšího výsledku. Ke kvalitě zastavěného prostředí přispívá spíše kumulativní kombinace estetiky, využití, udržitelnosti a regulovaného procesu řízení veřejných zakázek než původně investovaná suma. V tomto ohledu není stavební kultura záležitostí nákladů. Ovšem lpění na jejích pravidlech může otázkou nákladů být (např. harmonogram plateb). Stavební kultura a ziskovost nejsou zcela v protikladu – vzájemně se doplňují. Stavební kultura v mnoha případech přidává hodnotu, která zvyšuje ekonomickou efektivitu.

8. Jak to bude se stavební kulturou do budoucna?

Stavební kultura se vždy projevuje sama lokálně – ve městě, na vesnici nebo v rámci kulturní krajiny. Standard stavební kultury významně přispívá k budoucnosti státu dvěma způsoby:

- I Společnost není abstraktním uskupením lidí a ekonomických prostředků. Je svázána s místem, s nímž se společnost identifikuje. To je to, co společnost umožňuje povýšit jednotlivce a spotřebitele na občany.
- I Zajištění stavební kultury do budoucna vyžaduje rovněž opatrný přístup k prostředkům a k modelování udržitelné výstavby.

9. Proč bychom měli začít věnovat pozornost stavební kultuře?

Stavební kultura je věčně aktuální téma. V současné době však má obzvláštní význam, neboť se nachází na křižovatce, kde nový vývoj klade nové otázky a vyžaduje nové odpovědi. Jednoduché odpovědi již nejsou v našem složitém světě dostačující. To, co potřebujeme, je spolupráce mezi různými zainteresovanými stranami a synopse všech jejich obav a zájmů za účelem dosažení výborných výsledků.

- I Otázka budoucnosti evropských měst z hlediska celosvětového hospodářství je výzvou pro vládu země i pro občany – je nutno zajistit zvýšení úrovně stavební kultury v Německu. Vláda – ve své roli klienta a zákonodárce, který stanoví podmínky na spolkové, místní úrovni a úrovni jednotlivých států – je v této debatě partnerem a musí k diskusi přispět svým dílem.
- I Aglomerace zaniklých průmyslových oblastí, železničních zařízení, přestavovaných oblastí nebo dřívějších přístavů – a rovněž ochrana a zdokonalování veřejných prostor (se silnicemi, náměstími a parky) – to jsou jen dvě z oblastí, které vyžadují velkou pozornost při projednávání a řešení otázek stavební kultury.

- I Nadcházející rozšíření Evropské unie klade nové požadavky na města a generuje kreativní hospodářskou soutěž mezi obchodními centry.
- I Mnoho zemí Evropské unie již zakotvilo program podpory architektury a stavební kultury do svých právních předpisů nebo do konkrétních rozvojových programů. Německo může těžit z jejich zkušeností. Nejdříve však musí formulovat své vlastní cíle na spolkové, národní a lokální úrovni. Stavební kultura a zastavěné prostředí všeobecně se týkají všech občanů, a proto jsou středem zájmu většiny obyvatel. Reprezentativní průzkum, který provedla Iniciativa pro architekturu a stavební kulturu, ukázal, že se jedná téměř o tři čtvrtiny obyvatelstva! Stát potřebuje zajistit, aby každý, kdo je do této problematiky zapojen, jednal odpovědným způsobem.

CO JE POTŘEBA K PODPOŘE STAVEBNÍ KULTURY?

Stavební kultura není nic, čeho by bylo možné dosáhnout zavedením nějakého jednotlivého opatření. Úroveň stavební kultury je definována kvalitou spolupráce mezi spolkovou, národní a místní úrovní, mezi klienty z veřejného sektoru a občany. Jsou však nutná různá opatření, která soustředí pozornost na nezbytnost vysoké úrovně stavební kultury. Tato opatření je nutno aplikovat na širokou veřejnost, státní orgány a všechny strany, které se zabývají plánováním a výstavbou na profesionální bázi. Doporučení a opatření, která jsou zde uvedena, se týkají všech těchto skupin. Rozsah doporučení pomůže vytvořit nové povědomí o nutnosti stavební kultury a o její kvalitě – koneckonců více než 80 procent populace chce, aby stavební kultura hrála v sociálním životě země ústřední roli.

Další kapitoly dokumentu se soustřeďují na:

1. **Definování stavební kultury**
2. **Sociální tendence**
3. **Rozvoj městských oblastí (rostoucí relevance stavebního fondu, změny veřejných prostranství, aspekty plánování orientovaného na budoucnost, komerční parky atd.)**
4. **Proces plánování a výstavby (právní podmínky a předpoklady, zájmové skupiny v organizaci zastavěného prostředí atd.)**
5. **Investoři/developpeři a stavební průmysl (soukromý sektor, veřejný sektor,**
6. **Profese související s plánováním (architekti, urbanisté, krajinářští architekti, stavební inženýři, technici atd.)**
7. **Stavební kultura a veřejnost (sdělovací prostředky, stavební kultura a vzdělávání atd.)**
8. **Zachování národního dědictví**
9. **Podpora stavební kultury**
10. **Politiky stavební kultury v Evropě (usnesení o kvalitě architektury v městském a venkovském prostředí (2001/C73104, které přijala Rada Evropy 12. února 2001, Evropské fórum politik architektury atd.)**

ZÁVĚR

Zpráva také shrnuje situaci politik architektury v Rakousku, Švýcarsku, Švédsku, Nizozemsku, Francii a Finsku. Z této analýzy jednotlivých zemí vyplývají tři společné jmenovatele:

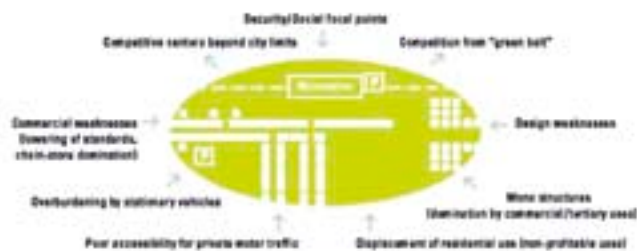

Čerpací stanice Cologne-Rodenkirchen / Dirk Melzer Landschaftsarchitekt & Umweltingenieur, 2011

Nová ústřední knihovna Humboldtovy univerzity v Berlíně / Max Dudler, 2011

Problémy vnitřních částí měst v polovině devadesátých let:

Body, které se týkají bezpečnosti a sociálních záležitostí, na něž je potřeba se soustředit

Konkurenční centra za hranicemi města

Komerční nedostatky (snížená úroveň, dominance obchodních řetězců)

Přetížení specializovanými vozidly

Špatná dostupnost pro soukromou motorovou dopravu

Konkurence ze strany „ochranné zeleně“

Nedostatky v oblasti návrhu

Monostruktury (dominance komerčního, terciárního využití)

Pokles užívání pro obytné účely (neziskové užívání)

Všechny národní politiky architektury vznikly z pocitu nespokojenosti se stavem zastavěného prostředí. Zejména jde o bytové komplexy z šedesátých a sedmdesátých let minulého století, jež byly tenkrát vítány jako sociální triumf. Dnes jsou kritizovány a jsou používány k odůvodnění požadavku na odlišnou architekturu.

Tradiční role architekta jako umělce a tvůrce, který nese odpovědnost za všechny aspekty procesu výstavby, prochází změnami a je ohrožena různými vývoji, které podminovávají autoritu architektů.

S výjimkou Finska si všechny zkoumané země stanovily jako politický cíl zvýšit povědomí veřejnosti o architektuře a zvýšit kvalitu architektury. A s výjimkou Finska, které výslovně hovoří o „zastavěném prostředí“, nebere většina národních politik v úvahu aktivitu místního a regionálního plánování, krajinného plánování a stavebního inženýrství. To poskytuje Německu jedinečnou šanci vyvinout nezávislou, integrovanou politiku stavební kultury, která bude zahrnovat všechny plánovací a projektantské profese a celou infrastrukturu.

Co by měl udělat stát

Pracovat na evropské úrovni (podporovat usnesení EU o architektonické kvalitě, podpořit dialog, přizvat profesní organizace, účastnit se evropských fór).

Vývoz – zvýšit.

Podpora – německá vláda by měla poskytovat daňové úlevy pouze pro ty stavební projekty, jejichž kvalita může být zaručena; přezkoumat program příjmově neutrálního zdanění.

Výzkum – podpora a financování; ministerstvu školství a výzkumu se doporučuje postavit problematiku „stavební kultury“ do středu zájmu. Mladé talenty – sponzorování výzkumných projektů pro mladé architekty, inženýry, územní plánovače, projektanty a umělce, měla by se zvýšit podpora mladých architektů a urbanistů za účelem využití jejich kreativního potenciálu k modelování zastavěného prostředí.

Publicita – každý rok by ve spolupráci s Ministerstvem dopravy, výstavby a bydlení, Ministerstvem pro kulturní a mediální záležitosti, Ministerstvem financí a Deutsche Post měla být vydávána série poštovních známek ilustrujících významné (vítězné) počiny v oblasti stavebnictví, plánování a projektování.

Co by měl udělat veřejný sektor

Jít příkladem – fungovat jako model správného přístupu ke stavební kultuře. Je jejich povinností jednat v nejlepší zájmu veřejnosti. To je důvod, proč jsou investoři / developeři z veřejného sektoru povinni sledovat náklady a energetickou efektivitu, avšak současně musí zajistit dobrý design, efektivní postupy, užívání a udržitelnost zastavěného prostředí.

Práva a povinnosti – stavební orgány ve veřejném sektoru si musí zachovat své právo vytvářet nezávislé, efektivní plány s ohledem na nové projekty a údržbu stavebního fondu. Nejde jen o zajištění pracovních pozic byrokratů, ale o naplnění povinnosti státu jako stavebníka, který je povinen jednat ve prospěch svých občanů.

Veřejné soutěže – spolková vláda formulovala pokyny pro proces nabídkového řízení společně s jednotlivými spolkovými zeměmi, komorami a odvětvovými asociacemi (GRW 95). Spolková vláda je povinna zadat práce týkající se projektování stavby a výstavby prostřednictvím veřejné obchodní soutěže. Spolkové země a obce jsou povinny postupovat dle tohoto příkladu (pokud tak již nečiní). Dále je nutno přezkoumat, zda a do jaké míry by měli být občané, kteří budou výstavbou dotčeni, zapojeni do rozhodování o veřejné soutěži.

Plakety – pocit odpovědnosti developerů a projektantů za kvalitu zastavěného prostředí je nutno zvýšit a učinit viditelnějším. Za tím účelem by mohly být na budovy instalovány plakety uvádějící investora / developera projektu, projektanta, stavební firmu a rok dokončení.

Umění – dřívější nařízení, které ukládalo investorům / developerům utratit dvě procenta z celkových stavebních nákladů na veřejné umění se osvědčilo jako vysoce úspěšné. Toto „dvouprocentní“ nařízení by mělo být znovu zavedeno, avšak mělo by být aplikováno na celkové náklady spolkové vlády na výstavbu.

Co by měly dělat místní orgány státní správy

Návrh – nezávisle na velikosti obce či města nebo na počtu jejich občanů zůstává komunita místem k diskusi. To zahrnuje design, který odráží způsob, jakým komunita nahlíží na sebe sama. V dnešní společnosti, která je čím dál více charakterizována partikulárními zájmy, je životně důležité vést diskusi o estetickém tvaru obce a komunity a o jejím designu jako vyjádření stavební kultury.

Veřejná prostranství – je nezbytně nutné pozorně sledovat změny, které probíhají na veřejných prostranstvích. Ačkoliv má stát ústavní povinnost zajistit rovné životní podmínky pro všechny své občany,

Oaktree Opera, Mülheim an der Ruhr / RaumlaborBerlin, Jan Liesegang, Matthias Rick, 2011

Dostavba Saského státního archivu v Drážďanech / Schweger Associated Architects – Peter P. Schweger, Mark Schüler, Jens Peter Frahm, 2011

existuje mezi bohatými občany zjevná poptávka po „poloveřejných“ městských prostorách.

- ▮ Rozvoj vnitřního města – v zájmu životního prostředí je nutno vyhnout se zastavění zbývajících volných prostranství.
- ▮ Komerční parky – v okrajových částech města představují komerční parky speciální problém, neboť jen zřídka dodržují nějaké standardy, pokud jde o dobrý design nebo stavební kulturu.
- ▮ Zapojení veřejnosti – autonomie místní státní správy je zakotvena v ústavě. Avšak ve společnosti, kde soukromé zájmy hrají čím dál důležitější roli, je nutno přezkoumat veřejnou účast na rozhodnutích týkajících se plánování. Proto jsou územní plánovači, politici a správní úředníci vyzýváni, aby prezentovali své návrhy řeči, kterou každý pochopí, a aby byli připraveni přispět k diskusi. Všechny důležité projekty v oblasti plánování, projektování a výstavby by měly být otevřeny veřejné diskusi a prezentovány způsobem, který bude srozumitelný pro všechny zainteresované strany. Je potřeba šířit průzkumy veřejného mínění ohledně plánovacích projektů, aby bylo možno zahrnout názor občanů. Nejvhodnějším způsobem pro nalezení optimálního řešení jsou vědecké modelovací experimenty.
- ▮ Poradenství – místním orgánům státní správy se doporučuje, aby zřídily nezávislý výbor sestávající z architektů, stavebních inženýrů, pracovníků v oblasti ochrany a zachování národního dědictví, urbanistů a krajinných architektů, kteří by měli ve výboru čestnou funkci. Přinejmenším je nutno jmenovat hlavního městského nebo regionálního architekta, který bude fungovat jako poradce a který bude přezkoumávat plány pro všechny velké projekty týkající se výstavby nebo krajinných úprav. Je nutno vytvořit internetový portál, k němuž budou mít přístup všechny komunity nebo regionální instituce, jichž se výstavba týká, a který bude zahrnovat fórum pro diskusi široké veřejnosti.

Co by měli udělat investoři / developeři ze soukromého sektoru

- ▮ Odpovědnost – soukromým developerům se doporučuje, aby získali podrobné informace a odborné poradenství ohledně všech možností, které jsou jim otevřené. U těch, kteří pracují s existujícími budovami a historickými budovami, je obzvláště nezbytná větší citlivost vůči zastavěnému prostředí.
- ▮ Soutěže – soukromí developeři by měli co nejčastěji využívat výběrových řízení (veřejná soutěž), zejména u projektů, které budou mít dopad na městskou krajinu, a také u projektů, které se nacházejí v lokalitách s velkou viditelností.
- ▮ Udržitelnost – soukromí developeři by měli používat prognózu nákladů za celou životnost budovy při hodnocení hodnoty „value-for-money“ budov, stejně jako Ministerstvo dopravy, výstavby a bydlení stanovilo jako cíl veřejného sektoru zakládat rozhodnutí na celoživotním dopadu a energetické náročnosti projektu.
- ▮ Plakety – podobně jako ve veřejném sektoru by měli i developeři ze soukromého sektoru uznat svou odpovědnost za kvalitu zastavěného prostředí a pocit odpovědnosti zvýšit tím, že na budovy budou instalovány plakety uvádějící investora / developera, architekta, stavební společnost a rok dokončení. V případě potřeby to může být oficiální požadavek.

Nové muzeum v Berlíně, rekonstrukce / David Chipperfield, 2011

Co by měli udělat územní plánovači a jejich asociace

- ▮ Profesionální image – jak kodex profesního chování, který vydala německá profesní komora a který stanoví právoplatnou tabulku poplatků, tak role územního plánovače jako mediátora mezi developerem a stavebním odvětvím se velmi osvědčily. Avšak kodex chování se nezmiňuje o standardech stavební kultury ve státě, o kvalitě plánování a projektování ani o dobrém jménu projektantů a územních plánovačů v zahraničí. Územní plánovači by měli sami sebe více vnímat jako členy sektoru služeb, tj. odborníky, kteří mohou laikům srozumitelně vysvětlit, o co jde. Existuje tolik prostoru pro rozšíření poradenské kapacity územních plánovačů a projektantů – řešení problému nemáme vždy po ruce! Schopnost vnímat sebe sama jako rovnocenný článek v integrovaných projektových týmech je životně důležitá, zejména pro architekty, a oni musí tuto schopnost získat. Obraz architekta jako osamělého umělce, který univerzity ještě stále často propagují, je již zastaralý. V tomto ohledu se lze mnoho naučit od Nizozemska.
- ▮ Vývoz – územní plánovači mají právo očekávat politickou pomoc, která by zlepšila jejich pozici na mezinárodním trhu. Musí však také ukázat iniciativu a vyvinout jasné strategie v oblasti akvizice.
- ▮ Veřejnost – vzhledem k tomu, že úsilí o zvýšení povědomí občanů ohledně stavební kultury prostřednictvím vzdělávání je dlouhodobý úkol, je nutno přijmout dodatečná opatření, která posílí povědomí veřejnosti. Každoročně konaný „Den stavební kultury“, který by společně organizovaly profesní organizace, by mohl zdůraznit diverzitu stavební kultury a objasnit význam dobrého designu, postupů, užívání a udržitelnosti. Je nutno vynaložit úsilí na konsolidaci četných cen udělovaných různými asociacemi a organizacemi. Tyto ceny by měly být udělovány prostřednictvím speciálního slavnostního aktu (podobně jako Oscar), který by byl navržen tak, aby přilákal pozornost médií.

Co by měl udělat stavební průmysl

- ▮ Stavební průmysl v současné době trpí poklesem. Je nepravděpodobné, že by stavebnictví ještě kdy dosáhlo dřívějšího výkonu. Jediným způsobem, jak se dostat z této situace, je zvýšit kvalitu.

Co by měli udělat školy a vzdělávací zařízení

- ▮ Integrace – stavební kultura má své místo ve vzdělávacím systému stejně jako mateřský jazyk. Avšak dříve, než bude možné se zabývat specifickými změnami, je nutno zvýšit povědomí o této problematice na všech úrovních – od politiků přes urbanisty a developery až po veřejnost, neboť zastavěné prostředí má vliv na každého jednotlivce. Do učebních osnov vzdělávacího systému je nutno zavést předmět nazvaný „Zastavěné prostředí“ nebo „Design životního prostředí“. To by umožnilo řešit otázky týkající se zastavěného prostředí již v rané fázi a poskytlo by to lidem základ, na němž by mohli později v životě budovat své názory. V mnoha německých zemích je již architektura součástí učebních osnov. Zkušenosti však ukazují, že ve skutečnosti je během výuky předávána studentům jen malá část podstatného obsahu. Další oblastí, kde by mohly být nabízeny kurzy objasňující složitost procesu plánování a rozhodování o městském rozvoji a kde by mohly být zprostředkovány základní informace nezbytné pro pochopení zastavěného prostředí, je vzdělávání dospělých. Zde by bylo výhodné využít empirických zkušeností a znalostí územních plánovačů.

Co by měli udělat všichni

- ▮ Studijní komise pro stavební kulturu – stavební kultura je mnohostranná kulturní oblast, která se větví do různých oborů. Z tohoto důvodu se doporučuje vytvořit meziministerskou studijní komisi, jejímž cílem bude implementovat a dohlížet na zavádění opatření na úrovni spolkové vlády.
- ▮ Národní ústav pro stavební kulturu – kromě toho je nutno zřídit Národní ústav pro stavební kulturu. Na zřízení by se měla podílet spolková vláda, odvětvové asociace, partneři v odvětví a soukromí jednotlivci. Primárním úkolem ústavu pro stavební kulturu by byla podpora a zvyšování povědomí o stavební kultuře u široké veřejnosti.

Redakčně upraveno a kráceno. Plné znění 170stránkového dokumentu je k dispozici v Kaneceláři ČKA.